

Asia: VN/27419/2020

Luonnon virkistyskäytön strategia

Yleinen lausunto

Voitte tässä lausua yleisesti luonnon virkistyskäytön strategiasta

Strategia on laaja kuvaus suomalaisten luonnossa liikkumisesta ja sen vaikuttavuudesta. Toimijat sekä resurssit on tunnistettu ja esitelty laajasti. Kasalaisjärjestöjen vaikuttavuus luonnon virkistyskäytölle on kuitenkin esitetty osin puutteellisesti ja järjestöjen rooli strategian toimeenpanossa on osin sivuutettu.

Ulkoilun mahdollistavat ympäristöt on esitelty laajasti, mutta vesialueiden hyödyntäminen ja vesille pääsyn turvaaminen jäävät liian vähälle huomiolle. Strategialuonnoksessa keskitytään laajasti lähiluonnon ja rakennettujen liikuntaympäristöjen sekä kansallispuistojen merkitykseen ulkoilulle, mutta jokamiehenoikeuksien ja yleiskalastusoikeuksien merkitys suomalaisten luontokokemusten mahdollistajina on puutteellisesti käsitelty.

Strategialuonnoksessa vastuullisuus ja luonnon huomioiminen ovat läpileikkaavasti esillä. Sen sijaan luonnon vastuullinen käyttö ja luonnon hyödyntäminen puuttuvat strategiasta. Esimerkiksi marjastus, sienestys, kalastus ja metsästys ovat merkittäviä motiiveja luonnon virkistyskäytölle, mutta niiden merkitystä ei ole täysin tunnistettu.

Johdanto

Voitte tässä lausua luvusta 1: Johdanto (1.1 Hallinnollinen tausta ja työn käynnistäminen, 1.2 Strategian tavoitteet)

1.2 Strategian tavoitteet

Strategian missiota, visiota ja strategisia tavoitteita koskevat kommentit on annettu kohdassa 5 (Tavoitteet ja toimintalinjaukset vuoteen 2030 mennessä).

Luonnon virkistyskäytön nykytila

Voitte tässä lausua luvusta 2: Luonnon virkistyskäytön nykytila (2.1 Käsitteet, 2.1 Seurantatietoa luonnon virkistyskäytöstä, 2.3 Luonnon virkistyskäytön mahdollisuudet Suomessa, 2.4 Luonnon virkistyskäytön resursointi, 2.5 Toimijoiden roolit, 2.6 Lainsäädäntö, 2.7. Luonnon virkistyskäyttöä koskevat muut strategiat ja toimet)

2.1 Käsitteet

Strategialuonnoksen mukaan ”Luonnon virkistyskäytöllä tarkoitetaan vapaa-aikana virkistäytymistarkoituksessa tapahtuvaa liikkumista ja oleskelua luonnonympäristössä. Luonnon virkistyskäytön käsitettä käytetään, kun painotetaan luonnonvarojen kuten metsien ja vesistöjen käyttöä tai maankäyttöä, toisin sanoen alueiden käyttämistä virkistykseen”.

Vaikka Käsitteet -kappaleen myöhemmässä osassa kerrotaan erilaisten luonnonantimien keräämisen ja hyödyntämisen sisältyvän myös luonnon virkistyskäytön määritelmään, tulisi tämä selkeästi tuoda esiin myös varsinaisessa määrittelyosassa. SVK esittää edellä lainatun määrittelytekstin muuttamista seuraavaan muotoon: uudeksi määritelmäksi seuraavaa: ”Luonnon virkistyskäytöllä tarkoitetaan vapaa-aikana virkistäytymistarkoituksessa tapahtuvaa liikkumista, oleskelua, ja luonnonvarojen hyödyntämistä luonnonympäristössä. Luonnon virkistyskäytön käsitettä käytetään, kun painotetaan luonnonvarojen kuten metsien ja vesistöjen käyttöä tai maankäyttöä, toisin sanoen alueiden käyttämistä virkistykseen ja luonnonvarojen hyödyntämiseen”.

2.2 Seurantatietoa luonnon virkistyskäytöstä

Koronan vaikutus virkistyskäytön lisääntymiseen -kappaleessa ei ole tunnistettu, että koronapandemian aikana myös kalastusharrastuksen suosio kasvoi merkittävästi. SVK esittää kappaleeseen lisättäväksi seuraavaa: Vapaa-ajankalastuksen suosio kasvoi merkittävästi vuonna 2020. Valtion kalastonhoitomaksuja lunastettiin noin 20 % edellisvuotta enemmän, ja vähintään vastaava suosion kasvu oli havaittavissa myös maksuttomin yleiskalastusoikeuksin kalastettaessa.

2.7 Luonnon virkistyskäyttöä koskevat muut strategiat ja toimet

SVK on tyytyväinen, että Marinin hallitusohjelmaankin kirjattu vapaa-ajan kalatalouden kehittämisstrategia on luonnon virkistyskäytön strategian valmistelulla selkeästi tunnistettu ja päätavoitteelta kuvattu. SVK kuitenkin huomauttaa, että esitetyistä strategioista ja muista ohjelmista vain osan perään on lisätty linkki varsinaiseen dokumenttiin. Vapaa-ajan kalatalouden kehittämisstrategia löytyy osoitteesta:

<https://valtioneuvosto.fi/documents/1410837/11907317/Vapaa-ajan+kalatalouden+kehitt%C3%A4misstrategia/686d6db5-0131-98ef-a8e1-5bd135819b78/Vapaa-ajan+kalatalouden+kehitt%C3%A4misstrategia.pdf?t=1571221648000>

SVK:n mielestä kappalejakoa tulisi selkeyttää siten, että valtakunnalliset strategiat kootaan omaksi osioksi ja muut toimenpideohjelmat ja suositukset esitettäisiin erikseen.

Hyödyt

Voitte tässä lausua luvusta 3: Hyödyt (3.1 Terveys ja hyvinvointi, 3.2 Talous ja työelämä, 3.3. Kansalaisuus, kulttuuri ja yhteisöllisyys, 3.4 Ympäristön tila ja virkistyskäytön kestävyys)

3.4 Ympäristön tila ja virkistyskäytön kestävyys

Ensimmäisessä kappaleessa todetaan, että ”Kestävästi suunnatulla luonnon virkistyskäytöllä voidaan pienentää luonnonvarojen kulutusta. Toisaalta virkistyskäytöllä voi olla vaikutuksia esimerkiksi luonnon kulumiseen.”

SVK toteaa, että luonnonvarojen kulutus voi olla vaikutuksiltaan joko positiivista tai negatiivista. Luonnonvarojen kestävään käyttöön tulisi kannustaa kansalaisia. Esimerkiksi sienten, marjojen tai kestävien kalakantojen hyödyntämistä tulisi ennemmin tehostaa kuin vähentää.

Tulevaisuuden näkymät

Voitte tässä lausua luvusta 4: Tulevaisuuden näkymät

-

Tavoitteet ja toimintalinjaukset vuoteen 2030 mennessä

Voitte tässä lausua luvusta 5: Tavoitteet ja toimintalinjaukset vuoteen 2030 mennessä (5.1 Missio, 5.2 Visio, 5.3. Strategiset tavoitteet, 5.4 Toimintalinjaukset)

SVK toteaa yleisesti, että strategian toimeenpanoon ja resurssien turvaamiseen tulisi ottaa laajemmin kantaa.

5.1 Missio

Ehdotettu missio: ”Luonnon virkistyskäyttö auttaa kansalaisia voimaan paremmin. Vahvistuva luontoyhteys näkyy luonnon arvostuksena ja edistää siirtymää nykyistä kestävämpään elämäntapaan. Luonnosta pidetään huolta”.

SVK:n mielestä missiosta puuttuu kestävä luonnon käytön huomioiminen. SVK esittää viimeisen lauseen muotoiluksi: ”Luonnosta pidetään huolta ja sitä hyödynnetään kestävästi”.

5.2 Visio

Ehdotettu visio: ”Luonnon virkistyskäytön edistämiseen on panostettu kansallisena menestystekijänä. Lähiluonnon vaaliminen on noussut arvoonsa päätöksenteossa. Yhteistyö on synnyttänyt uusia palveluita ja digitaalisia ratkaisuja, jotka johdattavat luontoon. Kansanterveydessä on havaittavissa positiivisia muutoksia lisääntyneen luonnon virkistyskäytön johdosta. Yhä useampi suomalainen on löytänyt itselleen sopivan tavan olla luonnossa”.

SVK:n mielestä visioon on koottu tärkeitä ja keskeisiä elementtejä, mutta ne olisi hyvä pystyä esittämään ytimekkäämmin.

5.3 Strategiset tavoitteet (päämäärät)

SVK esittää ”Luonnon kestävyysvaaliminen virkistyskäytössä” -tavoitteen muuttamista muotoon ”Luonnon kestävä käyttö”. Perusteluna on nykyisen otsikon epämääräisyys. Viittaus kestävyysvaalimiseen on ilmauksena vaikeasti ymmärrettävä.

5.4. Toimintalinjaukset

Palvelujen parantaminen -toimintalinjaus on esityksessä kirjattu muotoon: Kehitetään kysyntälähtöisesti ulkoilureittejä ja taukopaikkoja. Tuetaan kuntia avustuksin. Mahdollistetaan julkisen hallinnon ja elinkeinosektorin yhteistyötä palveluiden tarjonnan kehittämisessä.

SVK:n mukaan toimintalinjaukseen tulee sisältyä myös maaluontoon (parkkipaikat) ja vesille (lasku- ja parkkipaikat) pääsyä eli saavutettavuutta edistävien palveluiden edistäminen, sekä saavutettavuutta estävien turhien esteiden poistaminen. SVK esittää muutettavaksi ensimmäistä lausetta muotoon: ”Kehitetään kysyntälähtöisesti ulkoilureittejä ja taukopaikkoja sekä parannetaan niin maalla kuin vesilläkin sijaitsevien virkistysalueiden saavutettavuutta”.

Toimeenpano ja seuranta

Voitte tässä lausua luvusta 6: Toimeenpano ja seuranta (6.1 Jatkotyö ja strategian päivittäminen, 6.2 Seuranta, mittarit ja indikaattorit, 6.3 Viestintä)

6.1 Jatkotyö ja strategian päivittäminen

Strategialuonnoksen mukaan ”Perustettava koordinaatioelin vastaa jatkotyön organisoimisesta ja myös alueellisen koordinaation jatkokehittämisestä”.

SVK esittää, että keskeiset ulkoilua ja virkistyskäyttöä edistävät järjestöt tulee ottaa mukaan perustettavaan koordinaatioelimeen. Niillä on merkittävä rooli strategian toimeenpanossa.

Saari Olli
Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestö